

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0520033 Sandsjöbacka

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Peter Post

BEVARANDEPLAN
Fastställd
2005-08-15

Diarienummer:
511-32427-2005

Sida
3(11)

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0520033 Sandsjöbacka

Kommun: Göteborg, Mölndal

Områdets totala areal: 2426 ha *Områdestyp:* SPA

Biogeografisk region: Kontinental

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- A038 - Sångsvan
- A072 - Bivråk
- A224 - Nattskärria
- A236 - Spillkråka
- A246 - Trädlärka
- A409 - Orre

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet med Natura 2000-området är att bevara dess värden för de utpekade fågelarterna spillkråka, nattskärria, trädlärka, orre, bivråk och sångsvan. Då området är tätortsnära har det också ett mycket stort friluftslivsvärde.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i mars 1996.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Sandsjöbacka som pekats ut enligt fågeldirektivet ligger i kommunerna Göteborg och Mölndal och omfattar de delar av Sandsjöbacka naturreservat som ligger i Västra Götalands län. Reservatets södra del ligger inom Kungsbacka kommun i Hallands län och utgör ett eget Natura 2000-område, enligt både habitat- och fågeldirektivet, med separat bevarandeplan. Området är beläget söder om Göteborg och avgränsas i norr av bebyggelseområden i Askim och Källered samt av ett militärt skjutfält. Området avgränsas i öster och väster av bebyggelse och jordbruksmark samt motorvägen (E6) som förbinder

Göteborg och Kungsbacka i öster och väg 158 i väster. I söder sträcker sig området till Mellsjön och Sandsjön. Hela området ligger inom riksintresse för friluftsliv och de södra delarna inom riksintresse för naturvård. Kimmersbo i söder och Årekärr i väster är också utpekade som regionalt värdefulla odlingslandskap.

Sandsjöbacka är beläget inom en högplåtå , som i norr, öster och söder gränsar mot breda och djupa dalgångar. Flera mindre sprickdalar genombryter området, varför det får en starkt kuperad karaktär. I norr är landskapet flackt och kännetecknas av vidsträckta myrmarker och klarvattensjöar, såsom Sisjön och Oxsjön. I de södra delarna av Natura-2000 området blir dalstråken mindre slätter med näringsrikare sjöar som Sandsjön och Mellsjön. Reservatet omfattar ca 25 sjöar av varierande storlek och utseende varav huvuddelen är näringsfattiga. Berggrunden utgörs i huvudsak av graniter med inslag av basiska bergarter. Morän och lera finns endast i norra och nordöstra delarna av reservatet samt i de lägre dalstråkspartierna. Sett till hela reservatet utgör kalt berg, myrar och hedmarker ungefär hälften av arealen. Mest utbredda är dessa öppna marker i de södra och nordöstra delarna. Reservatet hyser relativt stora arealer ljunghed, så kallad hällmarksljunghed med tunt jordtäckte och en hel del berg i dagen. I vattenhållande svackor hittar man också fukthed. Myrmarkerna är i huvudsak av fattigkärrtyp. Högmossar hittar man främst i norra delen av området.

Sandsjöbacka hade fram till början av 1900-talet ett öppet landskap med stora arealer hedmark, betes och jordbruksmark. En stor del av denna areal har planterats igen med gran och tallskog eller naturligt vuxit igen med barr eller lövskog till följd av bristande hävd. Ungefär en tredjedel av reservatet utgörs idag av skog. Särskilt i reservatets nordöstra delar har skogsslutning skett. Barrskogen innehåller ofta inslag av björk eller andra lövträd. Den naturliga skogstypen inom reservatet utgörs annars huvudsakligen av ekskog. Bl.a. på bergsidorna i anslutning till kulturmarkerna växer lummiga lövskogar, där eken utgör det dominerande trädslaget. Lövskogar förekommer huvudsakligen i områdets södra och västra delar. Reservatets varierande natur främjar också ett rikt och varierande djurliv. Goda stammar av rådjur förekommer liksom av räv och grävling. Fågellivet är typiskt för skogslandskapet i regionen och utgör skälet till att området ingår i Natura 2000. Arter av särskilt intresse är bl.a. de utpekade arterna bivråk, sångsvan, spillkråka, trädlärka, nattskärna och orre.

Bevarandemål

Bevarandemålet för området är att upprätthålla gynsamma häckningsförhållanden för utpekade fågelarter genom att bevara arternas livsmiljöer i tillräcklig omfattning.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i Sandsjöbacka bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Markägareförhållanden

Privata markägare samt Mölndals och Göteborgs kommun.

Vad kan påverka negativt

- Skötselplanen är relativt gammal (1982) och ej anpassad till områdets natura 2000-värden.
- Reservatsföreskrifterna är uppdelade på fem olika beslut och därför svåra att överblicka. Det är också tveksamt om föreskrifterna lever upp till målsättningen med Natura 2000-området.
- Försurande eller gödslande luftföroreningar inverkar negativt på områdets sjöar och vattendrag och därmed också på fåglar beroende av dessa miljöer.
- Avverkning av inventerade livsmiljöer (enligt basininventeringen) för utpekade fågelarter. Skogsbruksåtgärder (inkl. avverkning) i eller i direkt anslutning till kända lek- (gäller orre och tjäder) eller häckningslokaler för utpekade fågelarter under lek- och häckningsperioden.
- Exploatering av inventerade livsmiljöer (enligt basininventeringen) för utpekade fågelarter.

- Omfattande friluftaktiviteter vid lekplatser för orre, i sjöar med häckande sångsvan eller boplatser för bivråk under häckningsperioden.
- Jakt på orre.
- Kunskapsbrist med avseende på utpekade fågelarters förekomst i området och skötselbehovet i viktiga naturtyper för utpekade arter.
- Igenväxning med buskar och träd i områdets öppna miljöer.
- Inväxning av gran i tall- eller lövdominerade miljöer.

Då reservatsföreskrifterna är uppdelade på fem olika beslut och svåra att sammanfatta beskrivs nedan exempel på åtgärder som regleras av reservatsföreskrifter i området (för en fullständig lista se respektive beslut):

- Nybyggnation
- Utdikning eller sänkning av sjöar och mossar.
- Anläggande av vägar och parkeringsplatser.
- Anläggande av campingplats.
- Tåktverksamhet annat än för husbehov.
- Anläggande av skjutbana eller anordnande av skjutövningar.
- Kommersiellt nyttjande av mark annat än för jord- eller skogsbruk eller jämförbart ändamål.
- Jakt på rovfågel.
- Framförande av motorbåt eller annan motordriven farkost på sjöarna.
- Störning av djurlivet genom fotografering av fågelbo.

Se även beskrivning av negativ påverkan för respektive art.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Befintligt skydd:

Hela området är skyddat som naturreservat men skogsbruk är oreglerat i större delen av området.

Övergripande åtgärder:

- Översyn/revidering av naturreservatets skötselplan och föreskrifter för att bättre anpassa dem till områdets natura 2000-värden. Reservatsföreskrifterna bör samlas i ett beslut. Översynen bör utföras i dialog med berörda markägare och brukare i området.
- Inventering av utpekade fågelarter och deras livsmiljöer i området (genomförs i basinventeringen).
- Översyn av behovet av skydd av skog och/eller naturvårdsanpassade skogsbruksplaner i reservatet med fokus på utpekade fågelarters livsmiljöer.
- Översyn av hävdbehovet i områdets öppna miljöer.
- Undvika skogsbruksåtgärder i eller i anslutning till kända häckningsmiljöer för utpekade fågelarter under häckningsperioden.

Skötsel:

- Naturvårdsbränning av ljunghed bör kunna utföras i området. En bränningsplan för området bör föregås av en länsstrategi för naturvårdsbränning.

Se även specifika bevarandeåtgärder under respektive art.

Bevarandestatus

Skrivs när basinventeringen genomförts.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Artportalen. Rapportsystem för fåglar - Svalan. <http://svalan.viron.se/>.

Dahl, U. 2003: Sandsjöbacka naturreservat - reservatsföreskrifter. Botaniska institutionen, Göteborgs universitet.

Envall, K. 1986: Inventering av ädellövskog i Göteborgs kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 1986:8.

Ehrencrona, D. 1989: Inventering av ädellövskog, Mölndals kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 1989:2.

Hultengren, S., Olsson, K. 1995: Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, rapport 1995:21. ISSN 1104-487X.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Våtmarker i Göteborg och Bohus län.

Västkuststiftelsen. 1982: Skötselplan för Sandsjöbacka naturreservat.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området.

A038 Sångsvan; *Cygnus cygnus*

Beskrivning: Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. I regel hittar man de häckande paren i tjärnar, myrgölar och små sjöar. Ofta häckar sångsvanen ute i stora myrområden. Under de senaste 30 åren har arten i allt större utsträckning etablerat sig längre ner mot kusten och längre söderut i landet. I samband med detta har arten börjat häcka även i vassrika sjöar och små vegetationsrika dammar i landets södra delar. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växtlighet under vintersäsongen. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt boplatsen. Sångsvanen blir könsmogen först vid 4 års ålder. I området förekommer arten sparsamt med enstaka dokumenterade häckningar. Arten är känslig för störning.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

- Arten missgynnas av friluftaktiviteter i eller i direkt anslutning till sjöar och våtmarker som utnyttjas under häckningsperioden.
- Kvävenedfall riskerar leda till igenväxning av sjöar och myrmarker.
- Skogsbruksåtgärder i anslutning till myrar och sjöar som utnyttjas av sångsvan riskerar störa fåglar under häckningsperioden.

Se vidare på beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A072 Bivråk; *Pernis apivorus*

Beskrivning: Bivråken häckar företrädesvis i högproduktiva skogsområden med inslag av luckighet, äldre lövrik skog, sumpskogar och våtmarker. I landets södra delar är den optimala miljön ett småbrutet skogslandskap i närheten av en sjö eller något vattendrag. Förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Under försommaren livnär sig de vuxna fåglarna till stor del på småfågelungar och grodor. Bivråkens häckningsstatus är dåligt känd i området.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: - Igenväxning av insektsrika betesmarker och andra öppna miljöer i och i anslutning till skogsmark minskar födounderlaget.
- Användningen av kemiska bekämpningsmedel i jordbruket påverkar sannolikt födounderlaget negativt.
- Torrläggning av sumpskogar och våtmarker samt minskad lövskogsandel ger minskat födounderlag i form av groddjur och småfågelungar.
- Friluftaktiviteter i närheten av boträd under häckningsperioden.
- Skogsbruksaktiviteter i anslutning till kända boträd.

Se vidare på beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Reglering av friluftsliv i närheten av kända boträd.
- Undvika skogsbruksåtgärder i närheten av kända boträd under häckning.

Se vidare på beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A224 Nattskärria; *Caprimulgus europaeus*

Beskrivning: Arten observeras regelbundet spelande på olika lokaler i området. Artens status inom området bör dock undersökas mer systematiskt. Arten häckar i huvudsak i gles luckig tallskog på sandig mark eller hållmarker, ofta i anslutning till små hyggen, gläntor, brandfält eller torra impediment. Arten lever i huvudsak på större nattflygande insekter som nattaktiva fjärilar, skalbaggar och tvåvingar. Under födosöket hittar man den i öppna områden som gläntor, över mossar, på kalhyggen, i kraftledningsgator och längs skogsomgärdade vägar. Under häckningen kan födosöket ske uppemot 5 km bort från häckningsplatsen. Nattskärria är en långdistansflyttare som övervintrar i stora delar av Afrika söder om Sahara. Arten är bl.a. känslig för igenväxning av skogar och öppna biotoper.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: - Igenväxning av områdets öppna miljöer, framförallt naturliga ängs och betesmarker, vilket leder till en utarmad fjärilsfauna och minskat födounderlag.
- En ökad slutenhet och övergång från tall till gran i skogsmark minskar mängden lämpliga häckningsplatser. Fri utveckling av skogen är ett direkt hot mot nattskärria.

Se vidare på beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder: - Bevara öppna miljöer i området genom bete, bränning, och röjning av inväxande träd och buskar.
- Ej ersätta tallbestånd med gran vid skogsbruk. Röjning och uthuggning av gran och visst triviallöv i lämpliga tallbestånd.
- Naturvårdsbränning av hed. En bränningsplan för området bör föregås av en länsstrategi för naturvårdsbränning.

Se vidare på beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A236 Spillkråka; *Dryocopus martius*

Beskrivning: Spillkråkan observeras regelbundet i området men dess häckningsstatus är dåligt känd. Spillkråkan behöver tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror. Den födosöker ofta lågt i träd, på stubbar m.m. och gärna efter hästmyror i rotrotad gran. Spillkråkan häckar främst i grov asp, tall eller bok. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i vår del av landet 115-170 år. Spillkråkan är något av en nyckart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur som ej själva förmår mejsla ut sitt bo. Spillkråkan är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100-1000 hektar. Vintertid rör sig arten över större områden.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan: - Arten missgynnas av minskad lövandel, ökad granandel och mer homogena skogsbestånd.
- Minskad medelålder i bestånden och brist på grova träd för bohål.
- Missgynnas sannolikt av stubbrytning och uttag av avverkningsrester för biobränsle.

Se vidare på övergripande hotbild för området.

Bevarandeåtgärder: - I områden med skogsbruk bör ej tallbestånd ersättas med gran.
- Spara äldre tallar och lövträd, s.k. "evighetsträd", i områden med skogsbruk.

Se vidare på övergripande bevarandeåtgärder för området.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---

A246 Trädlärka; *Lullula arborea*

Beskrivning: Trädlärka förekommer i området men artens häckningsstatus inom området är dåligt känd. Tillgång på lämpliga häckningsplatser i form av öppna, torra marker i direkt anslutning till luckig skog eller glesa planteringar. Vanliga häckningsmiljöer är gles, luckig tallskog, gamla grustag, unga hyggen (fram till ca fem år efter plantering), sandiga industriområden och småskaligt jordbrukslandskap i skogs- och mellanbygderna. Trädlärkan återkommer mycket tidigt på våren vilket gör den extra beroende av soliga miljöer. Brandfält är därför ofta gynnsamma häckningsmiljöer för arten. Arten återfinns ofta i samma typ av miljöer som nattskärran. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 50 till 100 ha.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationsstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

- Minskad tillgång på häckningsplatser till följd av igenväxning av jordbruks- och betemark.
- Tätare skog i kombination med övergång från tall till gran i skogsbruket.
- Minskat skogsbete.

Se vidare på övergripande hotbild för området.

Bevarandeåtgärder:

- Bevara områdets öppna miljöer, t.ex. ljunghedarna, genom t.ex. bränning, hävd och röjning av inväxande träd och buskar.
- I områden med skogsbruk bör ej tallbestånd ersättas med gran.

Se vidare på övergripande bevarandeåtgärder för området.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

A409 Orre; *Tetrao tetrix tetrix*

Beskrivning: Arten observeras sparsamt i området men dess häckningsstatus är dåligt känd. Orren är de öppna markernas skogshöna och häckar på hedar och mossar samt i tidiga successionsstadier efter kalhyggen och skogsbränder. Liksom hos övriga skogshöns är god tillgång på insekter mycket viktig för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är en viktig diet under vinterhalvåret. Under sommarhalvåret är dieten mer varierad, men vegetabilier dominerar, bl.a. är blåbärsblom en viktig komponent. Arten är en stannfågel och rör sig normalt inom ett hemområde i storleksordningen 25 till 75 kvadratkilometer. Arten är känslig för igenväxning.

Bevarandemål: Bevarandemål för arterna formuleras senare. ArtDatabanken kommer att lämna anvisningar för hur mål ska formuleras. Bevarandemålen kommer att röra populationstorlek och arternas livsmiljö.

Negativ påverkan:

- Igenväxning av hedmark och andra öppna miljöer.
- En ökad slutenhet i skogen på grund av minskat bete och skogsbruk.
- Minskad lövandel i skogslandskapet genom inväxning av gran.
- I områden med skogsbruk missgynnas arten av plantering av barrträd framför lövföryngring.
- Jakt kan utgöra ett hot mot arten inom området.

Se vidare på övergripande hotbild för området.

Bevarandeåtgärder:

- I områden med skogsbruk bör lövträd sparas i så stor utsträckning som möjligt (där ej lövskogsbruk bedrivs).
- Vid slutavverkning bör lämpliga områden föryngras med löv.
- Bevara områdets öppna miljöer, t.ex. ljunghedarna, genom t.ex. bränning, hävd och röjning av inväxande träd och buskar.
- Jakt på orre bör förbjudas inom reservatet.

Se vidare på övergripande bevarandeåtgärder för området.

Bevarandestatus: Formuleras efter genomförd basinventering.

Uppföljning: Se tills vidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare

---